

Tekst: Femke van den Berg • Fotografie: ©Jan Scharfman

Pilot tweetalig primair onderwijs in Rotterdam

Het enthousiasme is groot

Op De Blijberg aan de Coolhavenstraat in Rotterdam krijgen leerlingen een deel van de week les in het Engels. De basisschool doet mee met een pilot tweetalig primair onderwijs. “Het zelfvertrouwen van kinderen groeit als ze merken dat ze zich in verschillende talen kunnen uitdrukken”, zegt schooldirecteur Barbera Everaars.

Woensdagmorgen, 9.15 uur. In een gezellig kleuterlokaal blikt juf Barbara Schelling met groep 2 terug op het prentenboek dat ze een dag eerder in het Nederlands heeft voorgelezen: *Kikker is een held*, van Max Velthuis. Op het digibord verschijnt de voorkant van het boek. Schelling vraagt of de kinderen de titel nog weten. “Frog is a super hero!”, roept een meisje enthousiast. “Yes, frog is a hero”, beaamt Schelling. “Was this a happy story?”, vraagt ze haar klas dan. “Noooo!”, roepen de kleuters. Schelling knikt: “I was a bit scared”, zegt ze, met een bang gezicht.

Pagina voor pagina bespreekt Schelling het boek opnieuw – maar ditmaal in het Engels. Ze laat het verhaal tegelijkertijd (met poppen en gebaren) uitbeelden door de kinderen, wat de betrokkenheid groot maakt. Verder stelt ze veel vragen en introduceert ze spelenderwijs diverse nieuwe woorden. In het verhaal regent het veel, waardoor het water in de rivier stijgt. “The water *goes up*”, zegt een jongetje. “Yes, the water is *rising*”, bevestigt Schelling. Later, tijdens een activiteit, komt dit begrip nog eens terug. Schelling heeft een rechthoekige bak met water

neergezet, met daarnaast een gieter. “Who can make the water rise?”, vraagt ze. Een jongen loopt naar de kraan, vult de gieter en schenkt het water vervolgens in de bak, onder luid gejuich van de rest. Ook de woorden ‘sinking’ en ‘drowning’ worden met behulp van het verhaal, de bak water, plastic figuren van Kikker en zijn vrienden en een (zinkend) bootje een aantal keer herhaald.

“Het zelfvertrouwen van leerlingen groeit.”

Onderdompeling

De Blijberg (locatie Coolhavenstraat) is een van de 19 scholen die sinds 2014-2015 meedoen aan de pilot tweetalig primair onderwijs (TPO) in opdracht van het ministerie van OCW. Deelnemende scholen krijgen de kans om in te spelen op de groeiende behoefte van ouders om meer en eerder onderwijs in een andere taal te geven. De pilot duurt 5 schooljaren, dus tot en met 2019.

Op alle TPO-scholen krijgen kinderen vanaf groep 1 zo'n 30 tot 50 procent van de tijd les in het Engels. Kinderen worden vanaf dag 1 ondergedompeld in de vreemde taal. “Meestal zie je dat ze het heel snel oppikken en begrijpen wat de leerkracht bedoelt”, vertelt Denise Brautigam, TPO-coördinator en leerkracht van groep 3 van De Blijberg.

Dat blijkt duidelijk in groep 2. Als Schelling de leerlingen iets vraagt, reageren ze adequaat en meestal in het Engels. Gaat dat niet helemaal goed, dan herhaalt Schelling de zin correct, maar terloops. Zo laat ze op een gegeven moment een plaatje zien met een grijze wolkenlucht. “Where is the sun?”, vraagt ze.

“He is *back* the clouds”, antwoordt een kleuter.

“Yes, the sun is *behind* the clouds”, bevestigt Schelling.

Soms geeft een kind antwoord in het Nederlands.

“Dat mag ook”, zegt Brautigam. “Na verloop van tijd, als kinderen zich veilig voelen, gaan ze vanzelf Engels praten. Vervolgens vorderen ze doorgaans snel: ouders zijn dikwijls stomverbaasd als ze – bijvoorbeeld tijdens een buitenlandse vakantie – merken hoe goed hun kleuter zich al kan redden in het Engels.”

Veel belangstelling

Op De Blijberg krijgen de kinderen van groep 1 en 2 de helft van de tijd les in het Engels: iedere middag én de woensdagochtend. In groep 3 en 4 is 30 tot 40 procent van de lestijd in het Engels. “We hebben ervoor gekozen om het aantal uren dan wat terug te

Curriculumfundament

SLO heeft voor TPO inhouden in leerlijnen beschreven. Deze leerlijnen vormen een curriculumfundament voor TPO. Ze zijn uitgewerkt in aanbodsdoelen met voorbeeldactiviteiten. Schoolteams kunnen deze leerlijnen gebruiken bij de ontwikkeling van hun eigen onderwijs. Op basis van deze leerlijnen kunnen zij een concreter en beredeneerd aanbod vormgeven met bijvoorbeeld ruimte voor activiteiten, te gebruiken lesmateriaal en beoogd leerlinggedrag.

schreeven, omdat de kinderen starten met leren lezen en schrijven in het Nederlands en dit vraagt veel tijd”, vertelt Brautigam. “Hebben ze dat eenmaal onder de knie, dan lijkt het erop dat ze de overstap naar het lezen en schrijven in het Engels vrij makkelijk kunnen maken.” De Blijberg startte een paar jaar terug met slechts een kleutergroep; deze kinderen zitten nu in groep 4. “We bouwen het verder op van onderaf”, zegt directeur Barbera Everaars. “Inmiddels hebben we ruim 200 leerlingen.”

“We willen dat leerkrachten functioneren op niveau C1.”

C1-niveau

Op sommige tweetalige scholen krijgen de kinderen les in het Nederlands van een ‘gewone’ leerkracht en in het Engels van een ‘native speaker’. Op De Blijberg hebben ze een andere keuze gemaakt. Leerlingen hebben de hele dag dezelfde juf, maar deze spreekt het ene dagdeel Nederlands en het andere Engels. “We verwachten van onze leerkrachten dat zij beide talen op een hoog niveau beheersen”, zegt Everaars. “Voor Engels willen we dat zij functioneren op niveau C1 - volgens het Europees Referentiekader - zodat ze, op termijn, ook in de hogere groepen goed de lesinhoud kunnen overbrengen.”

De bevrogen directeur vertelt dat ze op De Blijberg het geluk hadden dat ze met een hele nieuwe tweetalige afdeling mochten beginnen en daarvoor ook nieuwe leerkrachten konden aannemen. “We hebben toen meteen een deel van het sollicitatiegesprek in het Engels gedaan om het niveau van de kandidaten te peilen.”

Ondersteuning

Gedurende de hele pilotperiode worden de 19 scholen ondersteund door SLO en Nuffic (de projectleider van de pilot); er is een stuurgroep die het geheel aanstuurt. “In overleg met de scholen ontwikkelden we een leerplan voor TPO”, vertelt Myrna Feuerstake,

< v.l.n.r.: Myrna Feuerstake, Denise Brautigam, Ria van de Vorle, Barbera Everaars, Xandra Pieters

teamleider primair onderwijs bij Nuffic. “SLO formuleerde - samen met de scholen - TPO-beheersingsdoelen voor eind groep 2, groep 4, groep 6 en groep 8 voor de domeinen lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid, met de subdomeinen woordenschat en woordgebruik, luisteren, spreken en gesprekjes voeren”, vult Ria van de Vorle, projectleider Engels in het basisonderwijs bij SLO, aan. “Bovendien hebben we ook aanbodsdoelen, met daarbij voorbeelden, opgesteld” (zie kader).

SLO ontwikkelde verder nog - samen met leerkrachten - een *Handreiking Spelling voor TPO*, inclusief voorbeelden en oefeningen. “En we maakten observatieformulieren voor de groepen 1/2 en 3/4 die leerkrachten kunnen gebruiken om de taalontwikkeling van kinderen te volgen. Op welk niveau zit een leerling? Wat is nodig om hem/haar verder te brengen?” Tot slot stelde SLO nog een competentieprofiel op voor TPO-leerkrachten; Nuffic schreef een competentieprofiel voor TPO-coördinatoren. “Overigens zijn al deze ‘producten’ nog in ontwikkeling en kunnen ze worden bijgesteld, omdat TPO nu eenmaal zelf ook nog volop in ontwikkeling is”, aldus Feuerstake.

Onderzoek

Een groep wetenschappers volgt de pilotscholen 5 jaar lang. Ze kijken hoe deze scholen TPO in de praktijk vormgeven en onderzoeken het effect van het tweetalige onderwijs op de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid van kinderen. “De definitieve resultaten zijn nog niet bekend, maar het lijkt erop dat

het Nederlands van kinderen op TPO-scholen niet lijdt onder het Engels én dat hun Engels beter is dan dat van kinderen op andere scholen”, zegt Feuerstake. “Ook wordt langzamerhand duidelijk dat de prestaties van leerlingen in het Engels vooral beïnvloed worden door drie factoren: de didactische bekwaamheden van degene die voor de klas staat, zijn/haar rijke taalaanbod en taalgebruik Engels en de onderwijstijd die besteed wordt aan de vreemde taal.”

Daarnaast evalueren masterstudenten van de Universiteit Utrecht of de TPO-doelen, zoals die door SLO zijn ontwikkeld, haalbaar zijn.

“Leerlingen pikken het heel snel op.”

Trots

Het team van De Blijberg is heel enthousiast over deze onderwijsinnovatie. “We hebben er ook veel tijd in gestopt”, zegt de locatiecoördinator van de school, Xandra Pieters. “We volgen scholingen, nemen deel aan bijeenkomsten van het TPO-netwerk, ontwikkelen materialen en lessen en we werken aan een leerplan voor elk afzonderlijk leerjaar. We willen graag door tot en met groep 8. Op welk niveau zitten onze leerlingen dan, voor Nederlands, Engels en andere vakken? Wat betekent dit voor de doorstroom naar het voortgezet onderwijs?” Directeur Barbera Everaars vult aan: “Het zou mooi zijn als het TPO-project na 2019 gecontinueerd kan worden. We hebben veel vertrouwen in de voortgang. We willen TPO graag nog verder gestalte geven, omdat we denken dat tweetalig onderwijs meerwaarde heeft voor de kinderen. Hun zelfvertrouwen groeit, doordat ze zich in verschillende talen kunnen uitdrukken. We hebben veel contact met de internationale afdeling van De Blijberg en zien hoe trots onze kinderen zijn als ze ervaren dat ze met kinderen uit allerlei culturen kunnen communiceren. Dat verbreedt ook hun blik. Heel belangrijk, zeker in een stad als Rotterdam.” ☑

slo 20

Variatie

SLO heeft voor TPO inhoud in leerlijnen beschreven. In Nederland bestaat veel variatie in hoe (vaak) basisscholen Engels geven. De grootste groep biedt het aan vanaf groep 7, sommige scholen beginnen al in groep 5 of 6. En dan zijn er nog zo’n 1400 scholen waar vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO) wordt aangeboden, vaak vanaf groep 1. Wettelijk mogen scholen nu maximaal 15 procent van hun onderwijstijd in een andere taal (Engels, Frans of Duits) geven.

Meer informatie

Ria van de Vorle: r.vandevorle@slo.nl